

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

ISSN 2219-2654

**ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

№1(39) 2016

Сєверодонецьк 2016

**ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ
№ 1(39) 2016**

**THEORETICAL AND APPLIED
PROBLEMS OF PSYCHOLOGY
№ 1(39)2016**

Збірник наукових праць

Collection of scientific works

Засновано у 2001 році

It was founded in 2001

Засновник:
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

The founder is
Volodymyr Dahl East-Ukrainian
National University

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції України
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 15358-3930P
від 05.06.09

Registered by the Ministry of
justice of Ukraine
Registration certificate
КВ № 15358-3930P dated
05.06.09

Збірник наукових праць включено до Переліку наукових фахових видань України (наказ Міністерства освіти і науки України №1604 від 22.12.2016 р.), в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з психології.

ISSN 2219-2654

Голова редакційної колегії збірника:

Завацька Н.Є., доктор психологічних наук, професор

Редакційна колегія збірника:

Блинова О.Є., д.психол.н., проф.; Борисюк А.С., д.психол.н., проф.; Бохонкова Ю.О., д.психол.н., проф. (заступник голови); Бочелюк В.Й., д.психол.н., проф.; Гарькавець С.О., д.психол.н., проф.; Карамушка Л.М., член-кор. НАПН України, д.психол.н., проф.; Ковальчук З.Я., д.психол.н., проф.; Лешек Фредерік Корженьовський, д.психол.н., проф. (Польща); Ложкін Г.В., д.психол.н., проф.; Максименко С.Д., дійсний член НАПН України, д.психол.н., проф.; Пілецька Л.С., д.психол.н., проф.; Альфред Прітц, д.психол.н., проф. (Австрія); Солов'єв О.В., д.психол.н., доц.; Тоба М.В., д.психол.н., проф.; Чернобровкін В.М., д.психол.н., проф.; Швалб Ю.М., д.психол.н., проф.; Шевяков О.В., д.психол.н., проф.; Щербан Т.Д., д.психол.н., проф.

Відповідальний секретар: Тоба М.В., д.психол.н., проф.

В збірник увійшли статті вчених у різних галузях психології, докторантів, аспірантів, магістрантів провідних вищих навчальних закладів України та світу.

Статті рецензовано членами редакційної колегії.

Збірник підготовлено кафедрою практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рекомендовано до друку Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 6 від 27.12.2016 р.).

Матеріали друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2016

© Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University, 2016

<i>Коренєва Ю.П.</i>	
ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ЧИННИК НЕВРОТИЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ РАКУРС ПРОБЛЕМИ.....	100
<i>Khunov Y.A.</i>	
THE ORGANIZATIONAL AND SUBSTANTIVE ASPECTS OF THE TEACHING OF MODERN SPORTS PHARMACOLOGY AND FORMATION OF MOTIVATION IN PHYSICAL TRAINING OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	109
<i>Labeznaya L.P.</i>	
COPING RESOURCES PERSON IN THE STRUCTURE OF ITS ADAPTIVE BEHAVIOR.....	121
<i>Litsoeva N.V., Zavatsky Y.A.</i>	
ON THE QUESTION OF ORGANIZATION IN MEDICAL AND REHABILITATION INSTITUTIONS (FOR EXAMPLE, STUDIES OF PROFESSIONAL ADAPTATION OF PERSONS WITH DISABILITIES).....	133
<i>Mykhaylyshyn U.B.</i>	
SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE VALUE-PERSONAL FORMATION OF THE STUDENT YOUTH.....	140
<i>Москальов М. В.</i>	
СПЕЦИФІКА ЕФЕКТИВНОГО ВХОДЖЕННЯ ФАХІВЦІВ В ОРГАНІЗАЦІЮ.....	150
<i>Novitska L.V.</i>	
ON THE PROBLEM OF CORRECTION OF AFFECTIVE PERSONALITY DISORDERS (FOR EXAMPLE, REDUCING THE MANIFESTATIONS OF HYPERDYNAMIC SYNDROME).....	159
<i>Panov N.S., Fedorov A.Yu.</i>	
A SYSTEMATIC APPROACH TO THE STUDY OF THE COMMUNICATIVE CULTURE OF PERSONALITY PROBLEMS IN THE PROFESSIONALIZATION OF THE SYSTEM.....	169
<i>Поцулко О.А.</i>	
КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК МЕТОД ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ДЕВІАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ.....	180
<i>Пухно С.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК	

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті описано результати емпіричного дослідження соціально-психологічних особливостей професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки на особистісному та міжособистісному рівнях. Визначено, що самореалізація суб'єкта включає усвідомлення, вибір і реалізацію тих аспектів особистості, які сприяють його самовираженню, реалізації своїх потенцій, формування суб'єктом власної системи цінностей, смислів, мотивів, уявлень про себе, постановку цілей і визначення способів їх досягнення, її перетворення себе. Встановлено, що успішній професійній самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки сприятимуть: відкритість та демократія; прагнення служити людям, високий рівень емпатії, високий рівень просторових уявлень; готовність до ризику; вміння ставити цілі і шукати шляхи їх досягнення; здатність до сміливих, рішучих, ініціативних дій, спрямованих на порятунок потерпілих; бажання вдосконалюватись та розвиватись у професії.

Ключові слова: професійна самореалізація, готовність до ризику, копінг-стратегії, мотиваційний профіль, майбутні фахівці з пожежної безпеки.

Постановка проблеми. Самореалізації особистості присвячено значну кількість досліджень як вітчизняних так і зарубіжних науковців, оскільки вона є однією із центральних проблем психології. Досить широко розглядається питання професійної самореалізації особистості, що дозволяє визначити професійну спрямованість та прагнення розвиватись у професії. Також рівень розвитку професійної самореалізації впливатиме на навчальну діяльність майбутніх фахівців з пожежної безпеки, оскільки чим вищий рівень професійної самореалізації, тим вищим буде показник у навчанні. Високий рівень професійної самореалізації це важлива вимога до фахівців всіх видів діяльності. А особливо в умовах сьогодення коли щодня зростає чисельність надзвичайних подій та катастроф, активно зростає значущість і вимоги до професії рятувальника. Оскільки професійна діяльність

рятувальника пов'язана з впливом екстремальних факторів різного характеру, різноманіття службових завдань, значного фізичного та психологічного навантаження, що передбачає високі вимоги до особистості рятувальника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи професійну самореалізацію як рівень фахового розвитку, В. Гупаловська звертає увагу на те, що самореалізація проходить певні стадії, кожна з яких має свої новоутворення та результати [1]. Науковиця зазначає, що професійна самореалізація на етапі здобуття вищої освіти є інтегральним новоутворенням, яке включає в себе професійну спрямованість, ціннісне ставлення до майбутньої професії, професійно важливі якості, знання, вміння та навички й позитивну «Я-концепцію».

Л. Рибалко окреслює професійну самореалізацію особистості як спеціально організовані цілеспрямовані умови. Механізмами даних умов є застосування професійного досвіду у практичній діяльності, накопичення фахового досвіду та постійний саморозвиток [4].

О. Сафін у своїх працях розглядає психолого-акмеологічні особливості особистісного та професійного розвитку фахівців екстремальних професій. Він говорить про вплив особистісних якостей на виконання робіт в особливих умовах діяльності, а також про провідні властивості психіки, які забезпечують здатність успішно виконувати декілька певних дій одночасно [5].

Основними складовими формування професійної самореалізації є: обрання закладу вищої освіти та подальше місце праці, напрямок й вид діяльності, становлення та професійне зростання у вибраній професійній діяльності, що показує результативність професійної самореалізації.

Отже, базисом успішної самореалізації у професійній діяльності є спланований вибір місця навчання та майбутнього місця праці, професійний розвиток протягом усього професійного шляху, а також задоволення від процесу побудови життя та кар'єри.

Як зазначає В. Погрібна у своїх дослідженнях, що професійна мотивація спрямовує активність особистості до визначення майбутньої професійної діяльності [3].

Мета статті – здійснити теоретико-емпіричне дослідження професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Встановлено, що існують формально динамічні-параметри професійної

самореалізації: рівень сформованості (самовизначення, цілісність, усвідомленість, рівень сформованості професійного та життєвого шляху особистості); гомогенність/гетерогенність, системи цінностей, принципів, мотивів, ідеалів, цілей та очікувань; ситуативна мінливість чи стабільність – сензитивність до впливу зовнішніх факторів, зміни настрою, швидкість та продуктивність дій. Широта (різноманітні способи досягнення професійної мети та прийняття рішень).

Відповідно до дослідницьких завдань було підібрано психодіагностичний інструментарій дослідження, зокрема, для визначення особливостей *когнітивно-поведінкового компоненту* – методика «SACS» (S. Hobfoll, в адаптації Н. Водоп'янової, О. Старченкової), багатофакторний особистісний опитувальник FPI, методика «Компас», методика «Діагностика рівня готовності до ризику» (А. Шуберт); *мотиваційно-ціннісного компоненту* – методика «Визначення життєвих цілей та цінностей особистості» П. Іванов, Є. Колобова, методика «Вивчення мотиваційного профілю особистості» Ш. Річі і П. Мартіна; *емоційно-вольового компоненту* – методика «Діагностика рівня емпатійних здібностей» (В. Бойко). Також було здійснено заміри психофізіологічного стану на базі комплексу «Психолого-тренувальний полігон» та використано середній бал з профільних дисциплін.

Дослідження на основі методики «Тип та рівень професійної самореалізації» К. Гаврилової дозволили засвідчити, що у досліджуваних курсантів найменше виражений рівень сенсожиттєвої та ціннісної реалізації, лише 13,2%. Дещо більший відсоток займають курсанти із примітивно-виконавчим рівнем - 19,1%. У 32,3% досліджуваних виявлено індивідуально-виконавчий рівень професійної самореалізації. Рівень реалізації норм та ролей встановлено у 35,4% досліджуваних курсантів.

Таблиця 1

Результати дослідження за методикою «Тип та рівень професійної самореалізації» К. Гаврилової

Типи професійної самореалізації	M	SD
Успішна професійна самореалізація.	25,2	2,03
Прогнозовано успішна професійна самореалізація.	28,3	2,09
Неправдива професійна самореалізація.	21,9	1,65
Прогнозовано неправдива професійна самореалізація.	20,3	1,61

Романтична професійна самореалізація.	26,9	1,81
Нерефлексує професійна самореалізація.	18,8	1,45
Формальне виконання діяльності.	22,4	1,78

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

За допомогою методики «Діагностика рівня емпатійних здібностей» В. Бойко та встановлено, що досліджувані фахівці з пожежної безпеки здебільшого демонструють підвищені показники емпатійності. Курсанти у яких було виявлено низький рівень емпатії бали розподілились по верхній межі, тобто наближені до середнього рівня. Це свідчить про потенціал до розвитку емпатії за сприятливих для цього умов.

Таблиця 2

Результати дослідження за методикою «Діагностика рівня емпатійних здібностей» В. Бойко

Рівні емпатійності	M	SD
Високий рівень	31,2	1,92
Середній рівень	20,6	1,72
Занижений рівень	14,3	2,1

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

За методикою «Вивчення мотиваційного профілю особистості» Ш. Річі і П. Мартіна ми досліджували мотиваційний профіль, який проявляється у певній потребі досліджено. Досліджувані майбутні рятувальники найбільше прагнуть визнання зі сторони інших людей, потребують чіткого структурування в роботі, хочуть бути потрібними та прагнуть розвиватись та вдосконалюватись, потребують високого фінансового забезпечення своєї професійної діяльності. Результати подано у табл. 3.

Таблиця 3

Результати дослідження за методикою «Вивчення мотиваційного профілю особистості» Ш. Річі і П. Мартіна

Шкали потреб	M	SD
Потреба у високій заробітній платні	53,27	1,71
Потреба в хороших умовах праці	42,22	1,53

Потреба в чіткому структуруванні роботи	60,23	2,11
Потреба в соціальних контактах	49,12	1,72
Потреба формувати стабільні взаємини	47,91	1,69
Потреба у визнанні з боку інших людей	64,38	2,31
Потреба ставити складні цілі і досягати їх	58,22	1,97
Потреба керувати іншими	41,11	1,49
Потреба в різноманітності відчуттів	43,61	1,65
Потреба бути креативним	46,32	1,67
Потреба в удосконаленні, зростанні і розвитку	55,61	2,11
Потреба у затребуваності	51,51	2,01

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

Серед життєвих цілей та цінностей у досліджуваних курсантів переважає демократія, відкритість, матеріальне забезпечення, влада, вплив, здоров'я, особистісне зростання, прив'язаність, кохання. Також ціллю досліджуваних є безпека та захищеність, цим можемо пояснити обрану ними професію.

Результати дослідження цілей та цінностей представлено у табл. 4.

Таблиця 4

Результати дослідження за методикою «Визначення життєвих цілей та цінностей особистості» П. Іванова

Цілі та цінності	M	SD
Воля, відкритість та демократія	3,4	2,19
Безпека та захищеність	5,6	2,17
Служіння людям	11,1	1,89
Влада та вплив	10,1	2,01
Популярність	11,9	1,87
Автономність	14,5	1,58
Матеріальне забезпечення	8,3	2,12
Духовна культура	14,7	1,55
Особистісне зростання	10,8	1,91
Здоров'я	7,3	2,06
Прив'язаність та кохання	12,2	1,81
Привабливість	12,6	1,76
Відчуття задоволення	13,3	1,71

Міжособистісні стосунки	13,7	1,67
Духовно-релігійне життя	14,1	1,61

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

У табл. 5 зображено результати дослідження за методикою «Діагностика рівня готовності до ризику» А. Шуберта

Таблиця 5

Результати дослідження за методикою «Діагностика рівня готовності до ризику» А. Шуберта

Значення готовності до ризику	M	SD
Занадто обережні	41,3	1,81
Середнє значення	35,1	2,11
Готовність до ризику	20,1	1,65

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

У табл. 6 подано результати дослідження за методикою «SACS» С. Хобфола. Найчастіше досліджувані курсанти-рятувальники здійснюють асертивні, обережні, імпульсивні та агресивні дії.

Таблиця 6

Результати дослідження за методикою «SACS» С. Хобфола

Стратегії поведінки	M	SD
Асертивні дії	41,3	3,21
Пошук соціальної підтримки	20,1	2,11
Встановлення соціального контакту	22,1	2,41
Обережні дії	34,3	3,09
Імпульсивні дії	24,3	2,57
Уникнення	20,2	2,17
Маніпулятивні дії	31,2	2,87
Асоціальні дії	19,5	1,88
Агресивні дії	33,2	3,01

Примітка: M – середнє арифметичне; SD – середнє квадратичне відхилення.

Результати дослідження за методикою «Компас» демонструють наступні результати. Половина досліджуваних майбутніх фахівців з пожежної безпеки мають високий рівень розвитку просторових уявлень, а саме 49,2%. Середній рівень розвитку просторових уявлень виявлено у 29,3%, а низький у 21,5% – низький.

Результати представлено на рис. 1.

Особистісні властивості та якості нами було досліджено за допомогою опитувальника «FPI (Freiburg Personality Inventory)». На основі отриманих результатів дослідження можемо побачити, що досліджувані курсанти – майбутні фахівці з пожежної безпеки здебільшого характеризуються як врівноважені, екстравертовані, комунікативні та відкриті, більшості респондентам притаманна маскуліність. Детальні результати дослідження особистісних властивостей та якостей за опитувальником «FPI (Freiburg Personality Inventory)» подано у табл. 7

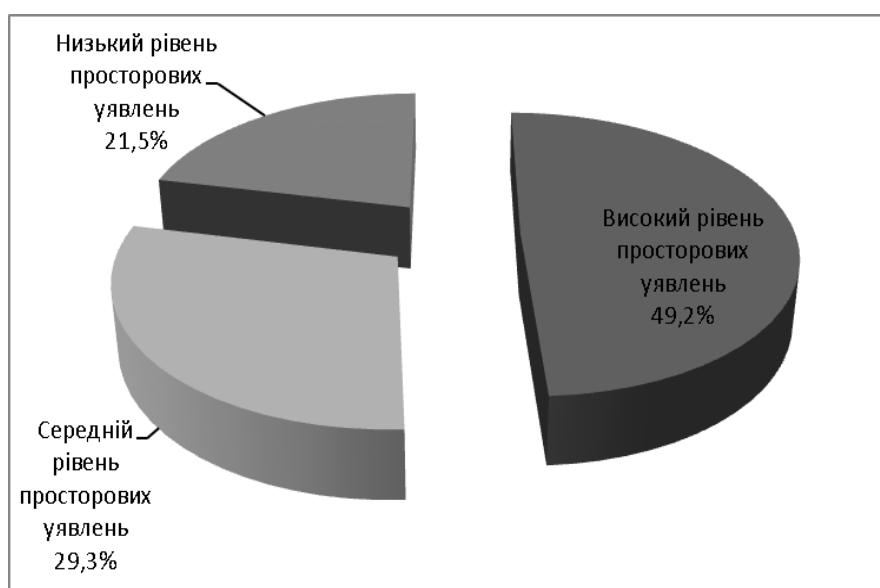

Рис. 1. Результати дослідження рівнів розвитку просторових уявлень

Результати дослідження за опитувальником «FPI (Freiburg Personality Inventory)»

№ п/п	Параметри	% від загальної вибірки
1.	Невротичність	10,1
2.	Спонтанна агресивність	16
3.	Депресивність	11,9
4.	Дратівливість	20,2
5.	Комунікабельність	66,5
6.	Врівноваженість	71,4
7.	Реактивна агресивність	14,9
8.	Сором'язливість	16,8
9.	Відкритість	69,2
10.	Екстраверсія	60,1
11.	Інтроверсія	39,9
12.	Емоційна лабільність	12
13.	Фемінінність	28,3
14.	Маскулінність	71,7

Висновки. На основі емпіричного дослідження нами було встановлено наступні соціально-психологічні особливості професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки на особистісному та міжособистісному рівнях: відкритість та демократія; прагнення служити людям (виконувати обов'язок служіння народові України, згідно присяги); високий рівень емпатії, високий рівень просторових уявлень; високий рівень матеріального забезпечення; відчуття задоволення (на професійному та особистісному рівнях); готовність до ризику; здатність до асертивних дій; легкість у встановленні соціальних контактів; сприятливий прогноз нервово-психічної стійкості; вміння ставити цілі і шукати шляхи їх досягнення; фізичні та індивідуально-типологічні професійно важливі якості; здатність до сміливих, рішучих, ініціативних дій, спрямованих на порятунок потерпілих; бажання вдосконалюватись та розвиватись у професії. Важливим визначене

також середовище закладу вищої освіти, в якому відбувається професійна підготовка майбутніх фахівців з пожежної безпеки та становлення їх особистості.

Список використаної літератури

1. Гупаловська В.А. Професійна самореалізація та суб'єктивне благополуччя жінки // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології. – К., 2005. – Т.7. - №1. – С. 90-974, с. 90-97
2. Пилипенко Н. М. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. Соціальна психологія. 2005. № 3 (11). С. 72–79.
3. Погрібна В. Л. Професійна мотивація юриста: теоретичні та емпіричні виміри. Вісник Націо-нального університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2013. № 2 (16). С. 314–321.
4. Рыбалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчи-теля : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2008. 42 с.
5. Сафін О.Д. Психолого-акмеологічні основи професійного самовдосконалення співробітників правоохоронних органів України : монографія / О.Д. Сафін, В.С. Сідак. – К.: Вид-во НА СБ України, 2004. 178 с.

Транслітерація

1. Hupalovska V.A. Profesiina samorealizatsiia ta subiektyvne blahopoluchchia zhinky // Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii im. H.S.Kostiuka APN Ukrainy. Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii. – K., 2005. – Т.7. - №1. – S. 90-974, s. 90-97
2. Pylypenko N. M. Psykholohichni osoblyvosti samorealizatsii osobystosti v umovakh profesiinoini kryzy. Sotsialna psykholohiia. 2005. № 3 (11). S. 72–79.
3. Pohribna V. L. Profesiina motyvatsiia yurysta: teoretychni ta empirychni vymiry. Visnyk Natsio-nalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». 2013. № 2 (16). S. 314–321.
4. Rybalko L. S. Akmeolohichni zasady profesiino-pedahohichnoi samorealizatsii maibutnoho vchy-telia : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Kharkiv, 2008. 42 s.
5. Safin O.D. Psykholoho-akmeolohichni osnovy profesiinoho samovdoskonallennia spivrobotnykiv pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy : monohrafiia / O.D. Safin, V.S. Sidak. – K. : Vyd-vo NA SB Ukrainy, 2004. 178 s.

Яремко Р.Я.
СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В статье описаны результаты эмпирического исследования социально-психологических особенностей профессиональной самореализации будущих специалистов по пожарной безопасности на личностном и межличностном уровнях. Определено, что самореализация субъекта включает в себя осознание, выбор и реализацию тех аспектов личности, которые способствуют ее самовыражению, реализации своих потенций, формирование субъектом собственной системы ценностей, смыслов, мотивов, представлений о себе, постановку целей и определение способов их достижения. Установлено, что успешной профессиональной самореализации будущих специалистов по пожарной безопасности будут способствовать открытость и демократия; готовность к риску; умение ставить цели и искать пути их достижения; желание усовершенствоваться и развиваться в профессии.

Ключевые слова: профессиональная самореализация, готовность к риску, копинг-стратегии, мотивационный профиль, будущие специалисты по пожарной безопасности.

Yaremko R.Ya.
SOCIO-PSYCHOLOGICAL CONTENT OF PROFESSIONAL
SELF-FULFILLMENT OF FUTURE FIRE SAFETY SPECIALISTS

In this empirical study, the following socio-psychological features of professional self-realization of future fire safety specialists were investigated at the personal and interpersonal levels. Professional self-realization as a way of functioning and personal development can be attributed to three main classes of mental phenomena, that is, it can act as a process, state, and property of sub object. Self-realization as a process is a leading class of mental phenomena and allows a systematic and comprehensive study of human life. According to this, the subject's self-realization includes the awareness, choice and implementation of those aspects of the personality that contribute to his self-expression, the realization of his potentials, the subject's formation of his own system of values, meanings, motives, ideas about himself, setting goals and determining ways to achieve them, and self-transformation.

Key words: professional self-realization, readiness for risk, coping strategies, motivational profile, future fire safety specialists.

Яремко Роман Ярославович – Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, спеціальність «Практична психологія», магістрант.

**ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

№ 1 (39) 2016

Відповідальний за випуск *Н.Є. Завацька*

Відповідальний секретар випуску *М.В. Тоба*

Оригінал-макет *І.Є. Жигаренко*

Підписано до друку 27.12.2015 р.
Формат 70x108¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Умов. друк. арк. 21,5. Обл. вид. арк. 22,7.
Наклад 300 прим. Вид. № 3091. Замов. № . Ціна вільна.